

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-147>

УДК 338.49

Пікуліна Н.Ю.

Університет митної справи та фінансів

Пікуліна О.В.¹Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

ІНФРАСТРУКТУРНА ПІДТРИМКА ЯК ЧИННИК СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню інфраструктурної підтримки малого та середнього підприємства в Україні. Метою статті є визначення сучасного стану інфраструктурної підтримки розвитку МСП та визначення пріоритетних напрямків щодо його покращення. Формування інфраструктурної підтримки малого підприємництва є принципово важливим фактором для розвитку підприємницької діяльності в Україні, ефективна діяльність якої сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості регіонів, залученню українських та іноземних інвестицій, застосуванню передових технологій тощо. При здійсненні дослідження було визначено та обґрунтовано необхідність прийняття нормативно-правових актів, що регулюватимуть створення та функціонування елементів інфраструктури підтримки підприємництва, а також збільшення обсягів фінансування заходів щодо розвитку мережі інфраструктури підтримки підприємництва.

Ключові слова: підприємництво, підприємницька діяльність, малий та середній бізнес, об'єкти інформаційної підтримки, інфраструктурна підтримка МСП.

Pikulina Nadiya

University of Customs and Finance

Pikulina OlenaDnipropetrovsk National University of Railway Transport
named after Academician V. Lazarian

INFRASTRUCTURAL SUPPORT AS A FACTOR FOR ENCOURAGING SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISE DEVELOPMENT IN UKRAINE

Summary. The article is devoted to the research of infrastructural support for small and medium-sized enterprises in Ukraine. The purpose of the article is to determine the current state of infrastructural support for SME development and to identify the priority areas for its improvement. The support infrastructure for small and medium-sized enterprises is enterprises, institutions and organizations irrespective of the form of ownership, which carry out activities aimed at the development of small and medium-sized enterprises, their investment attractiveness and innovative activity, promotion of goods produced by them and the results of intellectual activity on the internal and foreign markets. Formation of infrastructural support for small business is fundamentally important factor for the development of business activity in Ukraine, which effective activity will help to increase the investment attractiveness of regions, attract Ukrainian and foreign investments, use of advanced technologies and more. The objects of infrastructure support for small and medium-sized enterprises include: business centers, business incubators, scientific and technological centers, technology transfer centers, small business support funds, leasing companies, consulting centers, other enterprises, institutions and organizations whose main tasks are is to promote the development of small and medium-sized businesses. The article outlines the main functions that are entrusted to the infrastructure support facilities of small and medium enterprises. The study found that the network of small and medium-sized businesses supporting infrastructure in Ukraine is gradually growing, but the problems of implementing this support are increasing. Therefore, the tasks of forming a full-fledged business development infrastructure, especially at the regional level, are becoming increasingly relevant today, due to the lack of coordination and funding by the state. The study identified and substantiated the need to adopt regulations that will adjust the creation and operation of elements of the support infrastructure for entrepreneurship, as well as increasing the amount of funding for activities to develop a network of support infrastructure for entrepreneurship.

Keywords: entrepreneurship, entrepreneurship activity, small and medium-sized businesses, IT support facilities, SME infrastructural support.

Постановка проблеми. Розвиток підприємства в Україні, як суттєвої складової економіки країни, потребує негайної фундаментальної державної допомоги у створенні інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу. Враховуючи кризове економічне становище України виникає потреба дослідити сучасний стан розвитку саме інфраструктурної підтримки малого та середнього бізнесу, що дозволить визначити шляхи удосконалення систе-

ми інформаційної підтримки підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти підприємницької діяльності та стану інформаційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу було висвітлено у працях таких науковців як: Волохова М.П., Георгіаді Н.Г., Рачинська Г.В., Турчак В.В., Репін К.С., Редькін Д.О., Тимченко О.І., Папш В.В., Швець Г.О. та інші.

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4803-427X>

Мега статті. Метою статті є дослідження сучасного стану інфраструктурної підтримки малого та середнього підприємництва та визначення шляхів удосконалення.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкового господарювання підприємництво позиціонується як один з найважливіших секторів економіки держави. Ефективність саме підприємницької діяльності є показником розвитку економіки країни. Згідно ст. 43 Господарського кодексу України, «підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [1]. Тому, стабільний розвиток малого та середнього бізнесу є актуальним завданням не тільки для самих підприємств, але й в цілому для економіки України. В економічно розвинених країнах майже половина валового внутрішнього продукту (ВВП) створюється малими та середніми підприємствами (МСП), що складають підприємницьке середовище, частка якого досягає: Італія – 70%, Німеччина – 60%, Франція – 52%, Польща – 47%, Білорусь – 23%. Попри те, що малий бізнес у світі має достатню високу питому вагу в економіці країни, його частка в створенні ВВП України складає тільки 14%. Тобто, вітчизняне мале підприємництво знаходиться лише на стадії становлення та потребує значної державної допомоги і підтримки [2].

Така ситуація у малому бізнесі зумовлена впливом наступних чинників: недоступність фінансово-кредитних ресурсів; податкове навантаження на бізнес; недостатня інформаційна та правова обізнаність суб'єктів підприємництва; відсутність мотивації до інвестиційної та інноваційної діяльності; територіальна нерівномірність розвитку малого підприємництва та недостатня роль малого підприємництва у формуванні місцевих ринків; недостатня розвиненість інфраструктури підтримки малого підприємництва [3].

Одним з основних чинників, що гальмують розвиток цієї сфери економіки є недостатньо ефективне функціонування елементів інфраструктурної підтримки малого та середнього підприємництва. Інфраструктурна підтримка МСП є гнучкою, динамічною і комплексною системою, що складається з ряду елементів, які виконують різноманітні функції. Серед функцій покладених на об'єкти інфраструктурної підтримки МСП можна виділити наступні:

- організаційне оформлення ділових відносин, захист прав і представництво інтересів;
- підвищення оперативності й ефективності роботи суб'єктів економіки за допомогою диференціації заповнюваних ними ринкових ніш;
- спрощення різноманітних форм юридичного та економічного контролю;
- інформаційно-комунікаційна та аналітична підтримка;
- навчально-освітня допомога бізнес-початківцям;
- сприяння суб'єктам МСП в фінансовому та ресурсному обслуговуванні [4].

Тому, сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва

є одним з основних напрямів державної політики у сфері розвитку підприємництва в Україні. Здійснення державної підтримки малого підприємництва в Україні покладено на: Кабінет Міністрів, Державну регуляторну службу, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, місцеві державні адміністрації та інші органи виконавчої влади, які в межах своїх повноважень сприяють розвитку малого підприємництва й забезпечують проведення державної політики щодо його підтримки.

Згідно з Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», інфраструктурою підтримки малого і середнього підприємництва є підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, спрямовану на розвиток суб'єктів малого і середнього підприємництва, їх інвестиційної привабливості та інноваційної активності, просування вироблених ними товарів (робіт, послуг) та результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки [5].

До об'єктів інфраструктурної підтримки малого і середнього підприємництва належать: бізнес-центри, бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, центри трансферу технологій, фонди підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри, інші підприємства, установи та організації, основним завданням яких є сприяння розвитку малого і середнього бізнесу (рис. 1).

Мережа об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва в Україні характеризується позитивною динамікою протягом 2016-2017 рр. (рис. 1). Станом на 01.01.2018 року до об'єктів інфраструктури підтримки МСП в Україні належали: 333 бізнес-центри, 62 бізнес-інкубатори, 79 технопарків та індустріальних парків, 480 лізингових центрів, 173 фонди підтримки підприємництва, 1909 інвестиційних фондів та компаній, 724 інноваційних фондів та компаній, 2772 консультативно-інформаційних установ, 158 об'єктів інфраструктури створених за участі місцевих органів влади, 1706 громадських об'єднань підприємців, 545 координаційних рад [6].

У складі об'єктів інфраструктурної підтримки малого та середнього підприємництва в Україні переважають інформаційно-консультаційні центри (2772 об'єкти, що складають 31% від загальної кількості) та інвестиційні фонди і компанії (1909 об'єктів або 21,4%). При цьому, на такі значущі об'єкти як технопарки та індустріальні парки припадає тільки 0,7%, що є ознакою нерациональної структури елементів інформаційної підтримки МСП. Це призводить до зниження ефективності функціонування всієї системи інфраструктурної підтримки малого бізнесу.

Результати дослідження стану інфраструктурної підтримки МСП в Україні свідчать про позитивну динаміку розповсюдження об'єктів підтримки, однак їх розміщення за регіонами є диспропорційним (табл. 1).

Відповідно до показників таблиці, у ТОП-5 лідерів за показниками кількості та структурної динаміки об'єктів інфраструктурної підтримки у 2018 році входять: м. Київ, Донецька, Він-

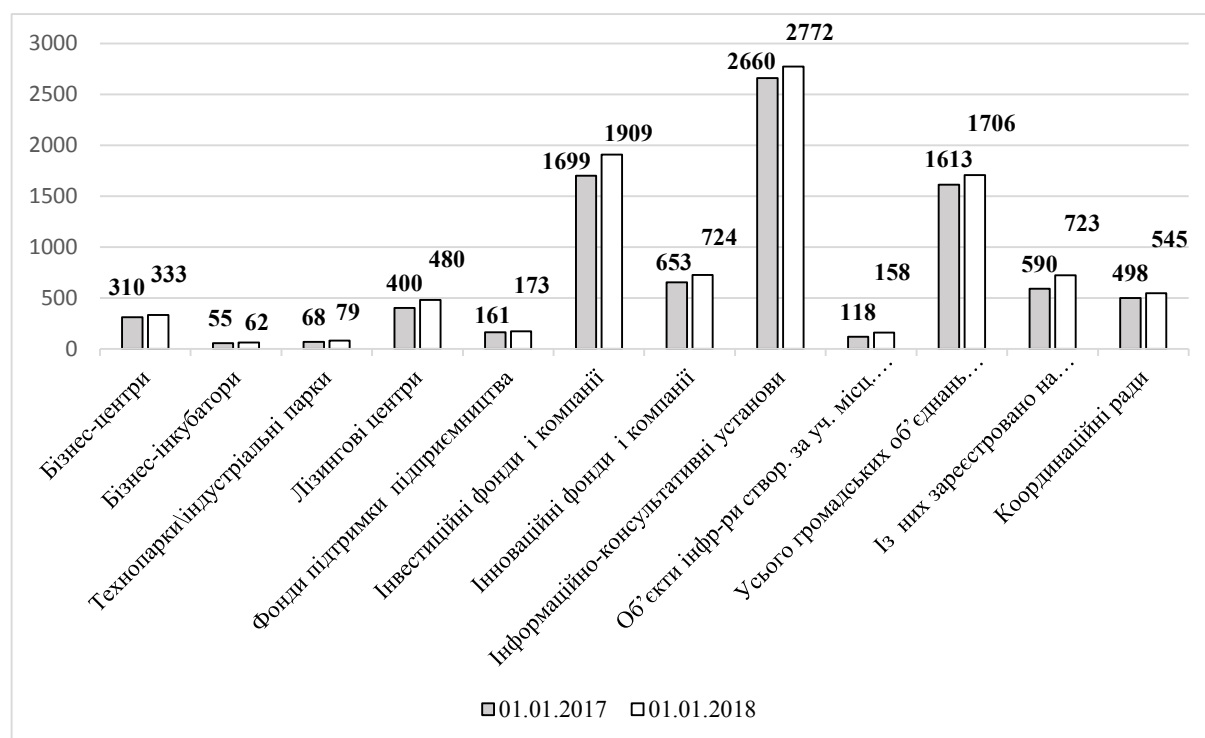

Рис. 1. Динаміка кількості об'єктів інфраструктури підтримки МСП в Україні у 2017-2018 рр.

Джерело: розроблено автором за [6]

Таблиця 1
Структурна динаміка об'єктів інфраструктурної підтримки МСП в Україні у 2018 році

Регіони	Кількість об'єктів	Частка, %	Темп росту, %
м. Київ	3336	37,3	110,4
Донецька область	1063	11,9	105,0
Вінницька область	623	7,0	108,5
Харківська область	570	6,4	108,5
Житомирська область	371	4,1	98,1
Інші області	2977	33,3	X
Разом	8941	100,0	X

Джерело: розроблено автором за [6]

ницька, Харківська та Житомирська області. У інших областях концентрація об'єктів коливається у межах 1–3%, що є катастрофічно малим показником. Окрім цього, лише чверть об'єктів інфраструктурної підтримки малого та середнього бізнесу фактично працює.

Результати дослідження свідчать про те, що мережа об'єктів інфраструктурної підтримки малого та середнього бізнесу в Україні поступово зростає, але відповідно зростають і проблеми реалізації цієї підтримки. Тому, на сьогодні все більш актуальними стають задачі формування повноцінної інфраструктури розвитку підприємництва, зокрема на регіональному рівні, що зумовлено недостатністю її координації та фінансування державою.

Висновки і пропозиції. Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок, що існуюча система інфраструктурної підтримки малого та середнього підприємництва потребує подальшої модернізації для забезпечення належної оперативної, консультативної, інформаційної підтримки та супроводу на постійній основі.

З метою підвищення ефективності функціонування системи інфраструктурної підтримки малого та середнього підприємництва в Україні необхідно:

- прийняти нормативно-правові акти, що регулюватимуть створення та функціонування елементів інфраструктури підтримки МСП;

- збільшити обсяги фінансування заходів щодо розвитку мережі інфраструктури підтримки підприємництва;

- удосконалити статистичний облік створення, функціонування та розвитку об'єктів інфраструктурної підтримки МСП;

- запровадити систему державної акредитації сервісних установ інфраструктури, що надаватимуть сертифіковані навчально-консультативні послуги малому бізнесу;

- забезпечити об'єкти інфраструктури висококваліфікованими кадровими ресурсами;

- адаптувати міжнародний досвід оцінювання ефективності й результативності функціонуючих об'єктів інфраструктури.

Список літератури:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-175>
2. Турчак В.В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Молодий вчений*. 2013. № 1(01). С. 39–44.
3. Пікуліна Н.Ю. Проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет конференції. 2016. С. 20–21.
4. Рачинська Г.В. Система інфраструктурного забезпечення підприємств малого і середнього бізнесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 725. С. 211–216.
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0ced3c9f-a057-4852-9072-151dd387356a&title=Institutsii-SchoZabezpechuiutPidtrimkuPidprimnitstva>

References:

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 436-IV [Economic Code of Ukraine: Law of Ukraine of January 16, 2003 № 436-IV]. Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Available at: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-175>
2. Turchak, V.V. (2013). Suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku maloho biznesu v Ukraini [The current state, problems and prospects of small business development in Ukraine]. *Young scientist*, vol. 1, no. 1, pp. 39–44.
3. Pikulina, N.Yu. (2016). Problemy rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini [Problems of development of small business in Ukraine]. *Proceedings of the International Scientific and Practical Internet Conference*.
4. Rachinskaya, G.V. (2012). Systema infrastrukturnoho zabezpechennia pidpriemstv maloho i serednoho biznesu [System of infrastructural support of small and medium-sized enterprises]. *Bulletin of the National university "Lviv Polytechnic"*, no. 725, pp. 211–216.
5. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 r. № 4618-VI [On the development and state support of small and medium-sized enterprises in Ukraine: Law of Ukraine 4618-VI of 22.03.2012]. Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Available at: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
6. The official website of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine. Available at: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0ced3c9f-a057-4852-9072-151dd387356a&title=Institutsii-SchoZabezpechuiutPidtrimkuPidprimnitstva>